

Evaluatierapport

PHARMANL HUMAN CAPITAL GROWTH
SUBSIDIERONDE 2024

Datum: 22 december 2025

Colofon

Met kennis werken aan een goede gezondheid voor iedereen. Daar staat ZonMw voor.

ZonMw programmeert en financiert onderzoek en vernieuwing in gezondheid, zorg en welzijn, stimuleert kennisinfrastructuren en het gebruik van de ontwikkelde kennis. Samen met partners werkt ZonMw aan het signaleren en agenderen van kennisbehoeftes. Belangrijkste opdrachtgevers zijn het ministerie van VWS en NWO.

Voor meer informatie over het programma PharmaNL kunt u contact opnemen met het secretariaat via e-mail PharmaNL@zonmw.nl.

Auteurs: Tessa Vreeman, Renske Bolder, Lisa Elbertse

Datum: 22 december 2025

www.zonmw.nl

MET KENNIS WERKEN AAN
EEN GOEDE GEZONDHEID VOOR IEDEREEN

ZonMw

Laan van Nieuw Oost-Indië 334

2593 CE Den Haag

Telefoon 070 349 51 11

info@zonmw.nl

Sociale media

Inhoud

1.	Inleiding.....	4
2.	Kwantitatieve analyse van de subsidieronde	5
2.1.	Projectideefase	5
2.2.	Uitgewerkte aanvraagfase.....	9
3.	Verbeterpunten in het subsidieproces	17
3.1.	Vorbereidingen, subsidieoproep en uitwerken projectidee	17
3.2.	Uitwerken subsidieaanvraag	18
3.3.	Referentenproces.....	18
3.4.	Schriftelijk wederhoor	19
3.5.	Commissiebeoordeling en besluitvergadering	19
4.	Aandachtspunten van de beoordelingscommissie	21
5.	Samenvatting en acties	23

1. Inleiding

Dit rapport beschrijft de resultaten van de evaluatie van de tweede subsidieronde binnen het PharmaNL Human Capital Growth (HCG) -programma van ZonMw. Deze subsidieronde vond plaats in de periode van november 2024 tot oktober 2025.

In deze evaluatie wordt voortgebouwd op het evaluatierapport van de eerste subsidieronde HCG 2023-1) en worden de bevindingen waar relevant aangevuld. Het doel is om verbeterkansen te identificeren en aanbevelingen te formuleren voor een toekomstige subsidieronde. Waar van toepassing wordt kort gereflecteerd op bevindingen uit de eerdere evaluatie. ZonMw streeft ernaar om binnen het HCG-programma nog 1 subsidieronde te openen in 2026.

De evaluatie bestaat uit drie onderdelen. Het eerste hoofdstuk bevat een kwantitatieve analyse die inzicht geeft in kenmerken en data van de ingediende aanvragen. De inzichten dienen als input voor de verdere ontwikkeling van de investeringsagenda. Het tweede hoofdstuk betreft een interne evaluatie door ZonMw. Het derde hoofdstuk gaat in op de ervaringen en verbeter suggesties van de beoordelingscommissie.

2. Kwantitatieve analyse van de subsidieronde

Deze analyse geeft op aggregatieniveau inzicht in data en informatie over ingediende aanvragen. De verkregen inzichten dienen als input voor de nieuwe investeringsagenda.

De gebruikte informatie komt uit verschillende bronnen en is in dit hoofdstuk samengevoegd voor een compleet overzicht. Openbare informatie bestaat uit de projectpagina's van gehonoreerde projecten op de ZonMw website, inclusief technische samenvattingen. ZonMw heeft extra vragen toegevoegd aan het aanvraagformulier, waardoor o.a. de domeinen op de 4D map en het onderwijsniveau inzichtelijk is gemaakt. Informatie uit individuele aanvragen die buiten de NGF-rapportage om aan ZonMw wordt verstrekt, kan niet publiekelijk worden gedeeld, maar wel op geaggregeerd niveau. Er is geen openbare informatie beschikbaar over afgewezen aanvragen, hierover wordt uitsluitend op geaggregeerd niveau gerapporteerd.

In dit hoofdstuk wordt de data zichtbaar in verschillende figuren gepresenteerd en ingedeeld naar de projectideefase en de uitgewerkte aanvraagfase.

2.1. Projectideefase

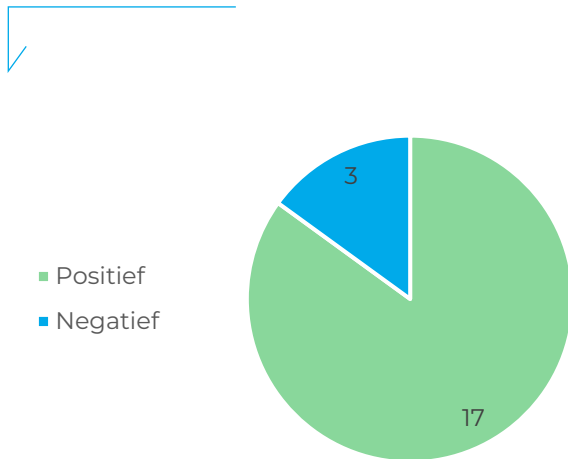
Deze subsidieronde was opgebouwd uit 2 fases: de projectideefase en de uitgewerkte aanvraagfase. Een projectidee is een beknopte versie van een uitgewerkte aanvraag.

Tijdens de projectideefase beoordeelt de programmacommissie de projectideeën op relevantie en globaal op kwaliteit. De commissie selecteert de projecten die het beste passen bij de doelstellingen van de subsidieoproep en het meest kansrijk worden geacht. Deze projectideeën krijgen een advies om het projectidee uit te werken tot een volledige subsidieaanvraag.

2.1.1. Adviezen projectideefase

In de projectideefase zijn in totaal 20 projectideeën ingediend. De commissie bracht hierover advies uit: 3 ideeën kregen een negatief advies (15%) en 17 een positief advies (85%), te zien in Figuur 1.

De 3 projectideeën die een negatief advies ontvingen, lieten enkele terugkerende aandachtspunten zien. De beoordelingscommissie constateerde dat deze voorstellen onvoldoende aansloten bij de doelstellingen en relevantiecriteria van de subsidieoproep, dat een analyse van het bestaande opleidingsaanbod ontbrak, of dat de noodzaak van publieke financiering niet overtuigend was, aangezien er al vergelijkbare initiatieven bestonden. Ook oordeelde de commissie dat verschillende kwaliteitsaspecten onvoldoende uitgewerkt waren.

Figuur 1. Aantal projectideeën met een positief advies en negatief advies

2.1.2. Projectidee per provincie

In Figuur 2 is te zien uit welke provincies de hoofdaanvragers van de projectideeën afkomstig zijn. De groene balken geven de positieve adviezen weer en de blauwe balken de negatieve adviezen. De meeste hoofdaanvragers (n=9) zijn afkomstig uit de provincie Zuid-Holland (weergegeven in het donkerblauw).

Figuur 2. Provincies van hoofdaanvragers in de projectideefase. De provincies zijn ingekleurd op basis van het aantal partijen per provincie, waarbij een kleurverloop van lichtblauw naar donkerblauw een toenemend aantal partijen weergeeft. In beide figuren geven de groene balken het aantal partijen in projectideeën met positief advies weer en de blauwe balken het aantal partijen in projectideeën met een negatief advies.

2.1.3. Projectidee per thema

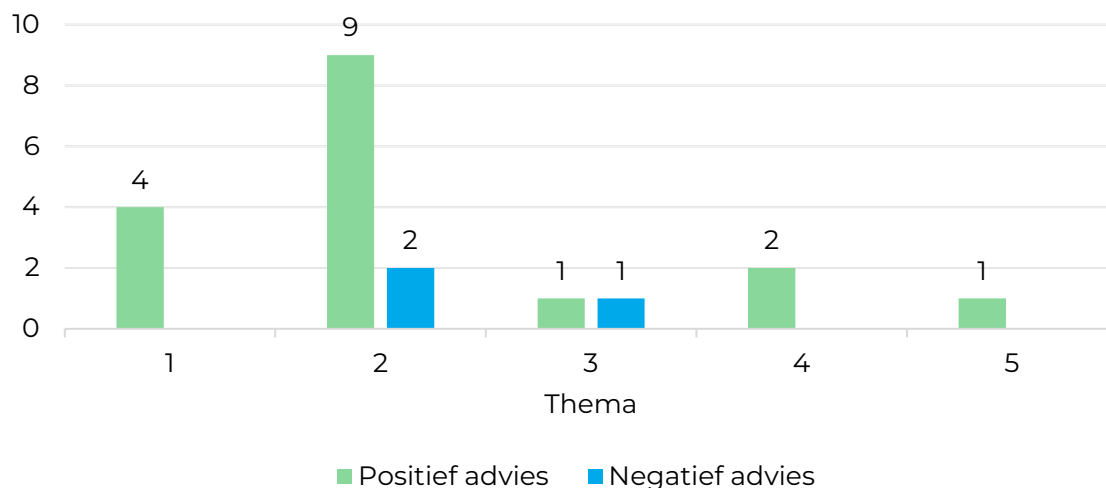
Vanuit de door PharmaNL uitgevoerde gap-analyse, de daaropvolgende PharmaNL expert sessie en overleg met ministerie van VWS zijn HCG-specifieke thema's geïdentificeerd voor deze oproep. Aanvragers kozen voor hun aanvraag 1 van de 5 thema's.

De volgende thema's uit de investeringsagenda kwamen in aanmerking voor financiering (in volgorde van prioritering):

- 1) Geclusterd thema 'Automation production and warehousing' en 'Small scale (shared) manufacturing facilities'
- 2) Geclusterd thema 'Drug delivery capabilities' en 'Advanced and emerging therapies'
- 3) Early discovery infrastructure
- 4) Molecular diagnostics and imaging
- 5) Bioprocessing and fermentation

Verdere detaillering van de thema's en eventuele aanvullende voorwaarden per thema zijn beschreven in de [investeringsagenda](#) en in de [subsidieoproep](#).

Figuur 3 toont het aantal positieve en negatieve adviezen per thema. In het figuur is te zien dat op alle thema's aanvragen zijn ingediend, het zwaartepunt lag bij thema 2 (55%). Het was niet mogelijk om meerdere thema's te selecteren per aanvraag.

Figuur 3. Aantal projectideeën per thema, uitgesplitst naar positief of negatief advies.

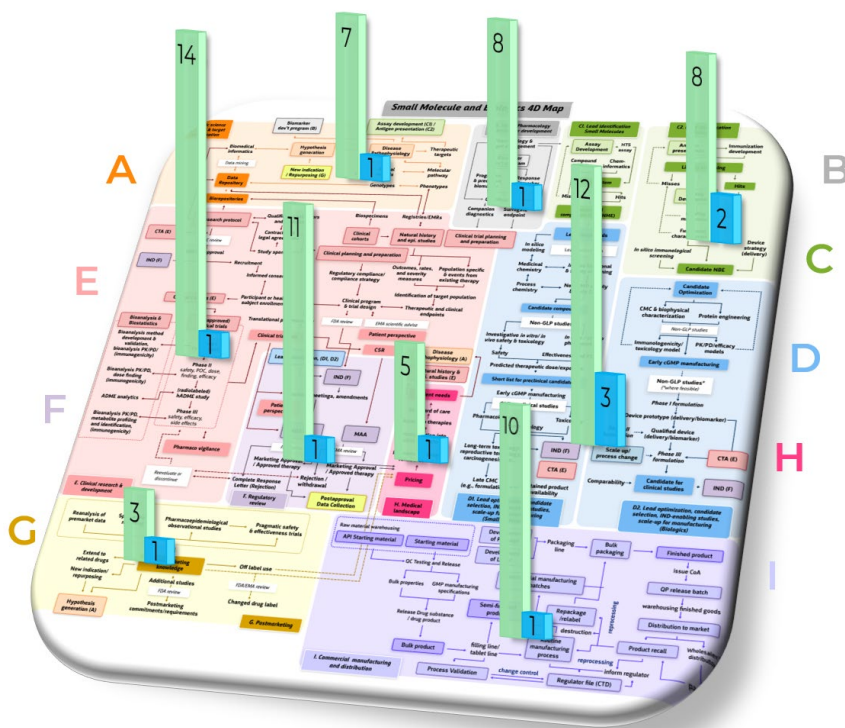
2.1.4. Projectidee per domein op de 4DMap

In Figuur 4 is het aantal positieve en negatieve adviezen per domein op de Drug Discovery Development and Deployment Map ([4DMap](#)) weergegeven.

De 4DMap wordt door PharmaNL gebruikt om een gap-analyse uit te voeren binnen het farmaceutische veld. Via een interactieve 4DMap worden zowel de bestaande mogelijkheden als de lacunes op het gebied van gedeelde infrastructuur en opleidingen in kaart gebracht. De tool laat zien welke vaardigheden en opleidingsmogelijkheden al aanwezig zijn en welke nog nodig zijn. Daarnaast brengt de tool de bestaande infrastructuur en de behoeften van bedrijven in beeld, zoals specifieke apparatuur, kennisdeling en gedeelde faciliteiten. Op deze manier biedt de interactieve 4DMap een compleet overzicht van de sterke punten en ontwikkelpunten in de geneesmiddelenontwikkeling.

De domeinen op de 4DMap zijn: (A) Basic science research & target identification, (B) Target pharmacology & biomarker development, (C) Lead identification, (D) Lead optimization, candidate selection, IND-enabling studies, scale-up for manufacturing, (E) Clinical research & development, (F) Regulatory review, (G) Postmarketing, (H) Medical landscape en (I) Commercial manufacturing and distribution.

In het figuur is te zien dat er aanvragen op alle domeinen zijn ingediend, met de meeste aanvragen in domein E en de minste in domeinen G en H. Domein G is echter geen onderwerp in de thema's van deze subsidieronde.

Figuur 4. Aantal positieve/negatieve adviezen per domein op de 4DMap. De groene balken tonen de positieve adviezen en de blauwe balken de negatieve adviezen. De aantallen in dit figuur komen niet overeen met het aantal projectideeën; één projectidee kan meerdere domeinen omvatten.

2.2. Uitgewerkte aanvraagfase

De beoordelingsprocedure voor uitgewerkte subsidieaanvragen bestond uit een schriftelijke beoordeling van de kwaliteit van de aanvraag door externe, onafhankelijke deskundigen (referenten), de mogelijkheid tot schriftelijk wederhoor en een eindbeoordeling door de programmacommissie. De programmacommissie beoordeelde de relevantie, kwaliteit en begroting op basis van de aanvraag, de referentrapporten, het wederhoor en het interview tijdens de beoordelingsvergadering.

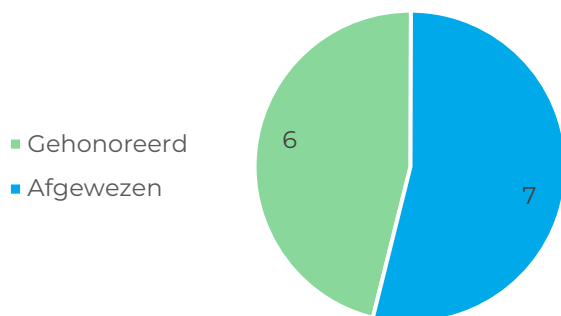
Na de projectideefase hebben 3 aanvragen met een negatief advies en 4 aanvragen met een positief advies besloten geen uitgewerkte aanvraag in te dienen. De redenen voor de negatieve adviezen staan beschreven in hoofdstuk 2.1.1.

Aanvragers met een positief advies gaven aan niet in te dienen omdat hun plan onvoldoende aansloot op de inhoudelijke kaders van de oproep, of omdat een essentiële projectpartner was weggevallen.

In totaal zijn er 13 uitgewerkte aanvragen ingediend.

2.2.1. Beoordelingen

Figuur 5 toont het aantal gehonoreerde en afgewezen aanvragen in de fase van de uitgewerkte aanvraag. De 7 afgewezen aanvragen zijn hoofdzakelijk afgewezen op basis van kwaliteit. De beoordelingscommissie was van oordeel dat voor meerdere aanvragen het plan van aanpak inhoudelijk onvoldoende was uitgewerkt, de expertise van onderwijsinstellingen onvoldoende was geborgd en/of de aanvraag onvoldoende aansloot op de kwaliteitseisen van het onderwijs.

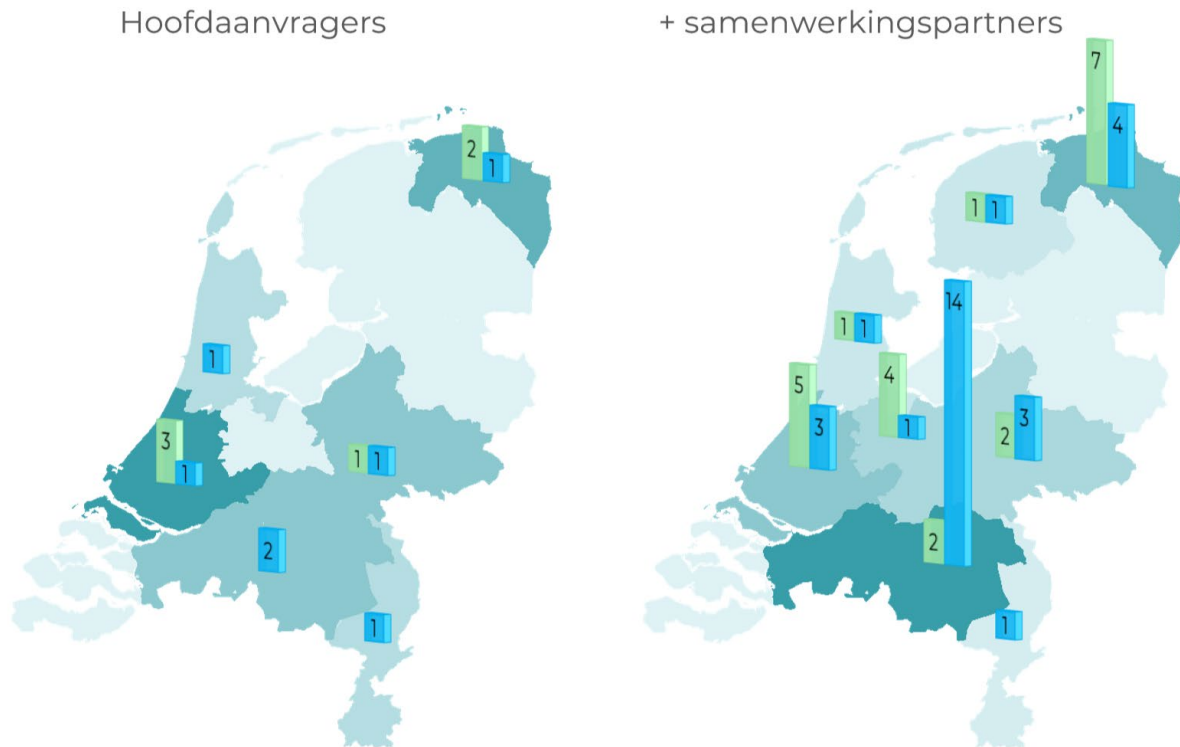

Figuur 5. Aantal gehonoreerde en afgewezen aanvragen in de uitgewerkte aanvraagfase.

2.2.2. Aanvragen per provincie

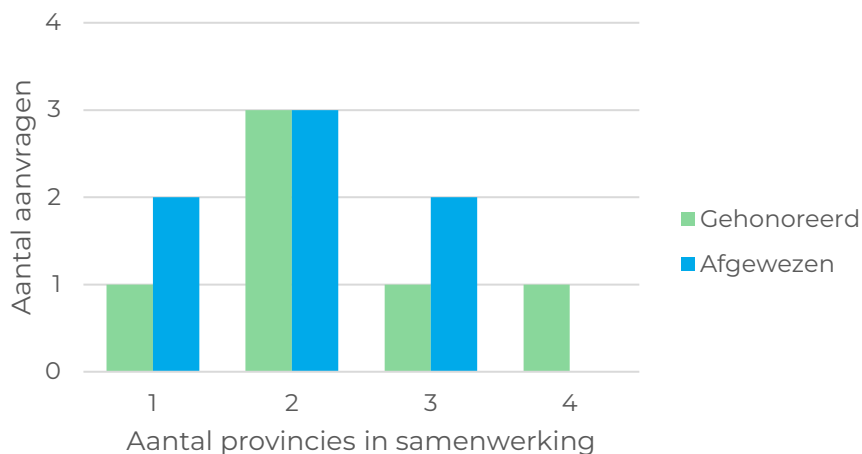
In Figuur 6 is te zien uit welke provincies verschillende partijen van de uitgewerkte aanvraagfase afkomstig zijn. De linkerkant van het figuur toont de regio's met daarin alleen de hoofdaanvragende partijen. De rechterkant van het figuur toont de regio's, maar nu inclusief samenwerkende partijen.

Samenwerkende partijen zijn hier gedefinieerd als partners die worden genoemd op de begroting met een bijdrage. Andere vormen van bijdragen zijn buiten beschouwing gelaten vanwege gebrek aan eenduidigheid tussen aanvragen. Opvallend is dat het merendeel van de partijen afkomstig is uit Noord-Brabant.

Figuur 6. *Links*: provincies van hoofdaanvragers in de uitgewerkte aanvraagfase. *Rechts*: provincies van hoofdaanvragers en samenwerkende partijen. In beide figuren geven de groene balken het aantal partijen in gehonoreerde voorstellen per provincie weer en de blauwe balken het aantal partijen in afgewezen voorstellen.

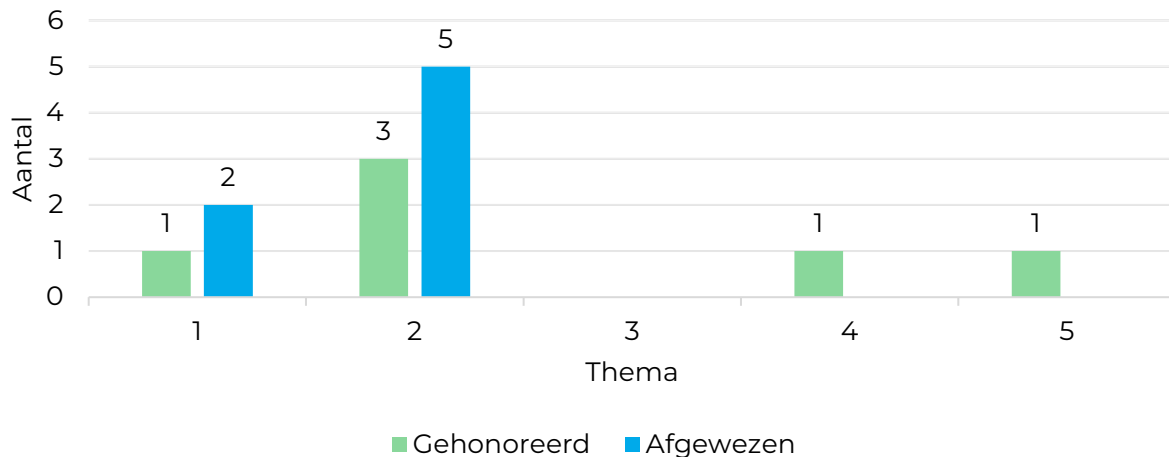
Figuur 7 geeft het aantal provincies weer dat is betrokken bij de samenwerkingen binnen de aanvragen. In het figuur zijn de aantallen projecten met samenwerkingen in 1, 2, 3 of 4 provincies weergegeven, uitgesplitst naar gehonoreerde en afgewezen voorstellen. Binnen de aanvragen komt samenwerking voor met maximaal 4 verschillende provincies.

Figuur 7. Aantal provincies in de samenwerkingen van de aanvragen, uitgesplitst naar gehonoreerde of afgewezen aanvragen.

2.2.3. Aanvragen per thema

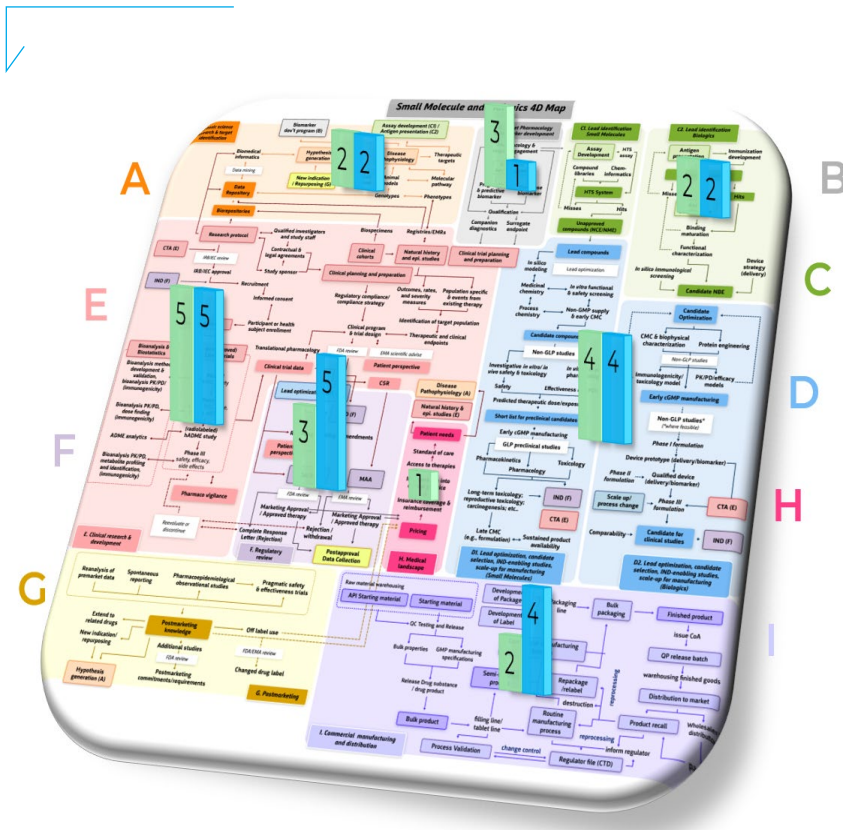
Figuur 8 toont het aantal gehonoreerde en afgewezen aanvragen per thema. Zie hoofdstuk 2.1.3 voor nadere toelichting over de thema's. Aanvragers kozen voor hun aanvraag 1 van de 5 thema's. Het was niet mogelijk om meerdere thema's te selecteren per aanvraag.

Figuur 8. Aantal aanvragen per thema, uitgesplitst naar gehonoreerde of afgewezen aanvragen.

2.2.4. Aanvragen per domein op de 4DMap

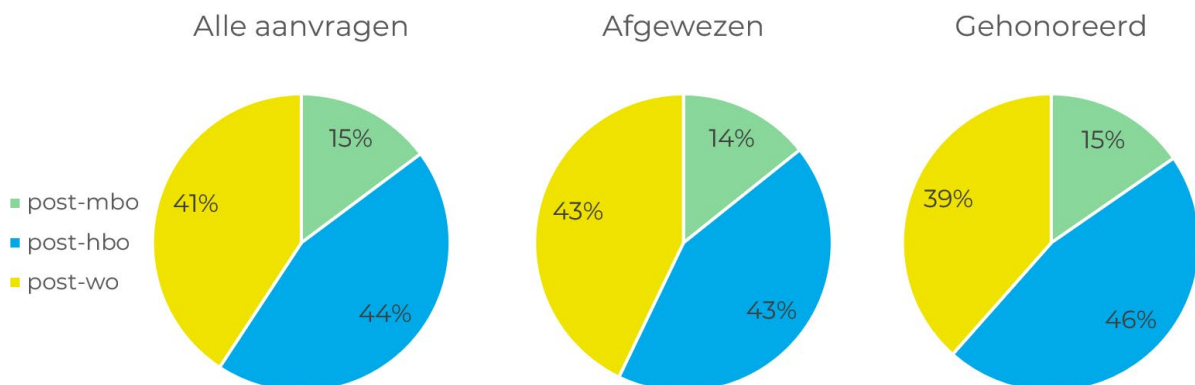
In Figuur 9 zijn de gehonoreerde en afgewezen aanvragen per domein op de 4DMap weergegeven. Zie hoofdstuk 2.1.4 voor nadere toelichting over de domeinen. De groene balken tonen de honoreringen en de blauwe balken de afwijzingen. Omdat voorstellen meerdere domeinen konden selecteren, kan een voorstel in meer dan één domein voorkomen. Uit het figuur blijkt dat een bovengemiddeld deel van de gehonoreerde projecten binnen domein E (Clinical Research & Development) valt. Er is geen project met aansluiting bij domein G (Postmarketing). Domein G is echter geen onderwerp in de thema's van deze subsidieronde.

Figuur 9. Aantal gehonoreerde/afgewezen aanvragen per domein op de 4DMap. De groene balken tonen de honoreringen en de blauwe balken de afwijzingen. De aantallen in dit figuur komen niet overeen met het aantal aanvraag; één aanvraag kan meerdere domeinen omvatten.

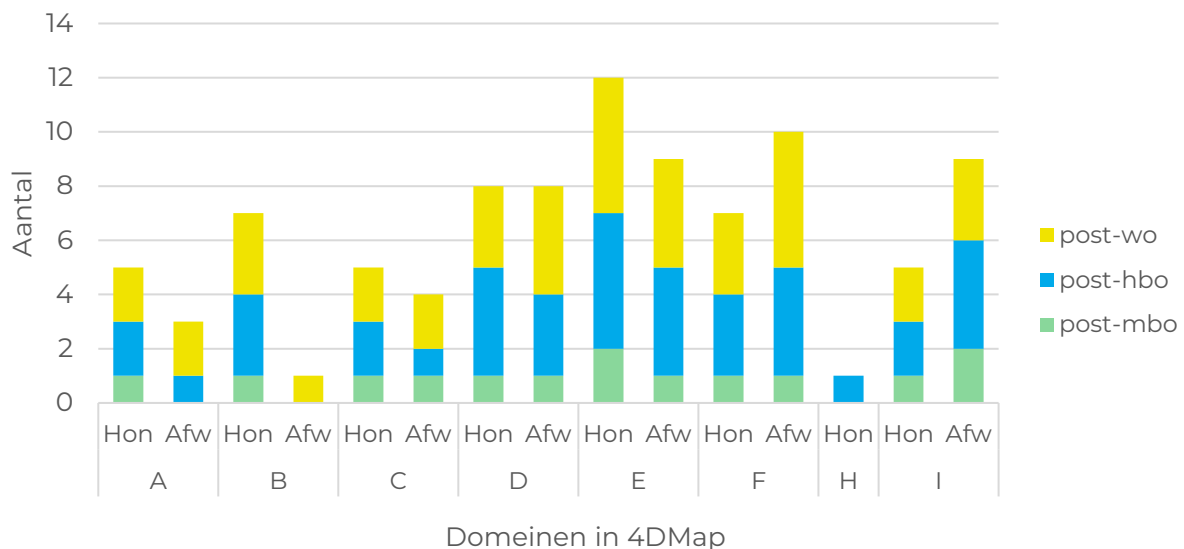
2.2.5. Aanvragen per opleidingsniveau

In Figuur 10 zijn de opleidingsniveaus weergegeven die binnen de voorstellen worden aangeboden. Een aanvraag kan meerdere niveaus omvatten. Uit het figuur blijkt dat het merendeel van de voorstellen zich richt op het postacademisch, ofwel post-wo, en post-hbo-niveau. Voorstellen op het post-mbo-niveau werden duidelijk minder vertegenwoordigd. Er is geen belangrijk verschil tussen opleidingsniveau qua gehonoreerde en afgewezen aanvragen.

Figuur 10. Type opleidingsaanbod in de aanvragen, uitgesplitst naar afgewezen en gehonoreerde aanvragen. In het figuur worden de waarden als percentages weergegeven, omdat elke aanvraag meerdere opleidingsniveaus kan omvatten.

Figuur 11 toont per domein de verdeling van opleidingsniveaus binnen de domeinen van de 4DMap, uitgesplitst naar gehonoreerde en afgewezen aanvragen. In de figuur zijn de relatieve aandelen van post-mbo-, post-hbo- en post-wo-opleidingen per domein weergegeven. De weergegeven aantallen in dit figuur komen niet overeen met het daadwerkelijke aantal ingediende aanvragen. Eén aanvraag kan betrekking hebben op meerdere domeinen en/of opleidingsniveaus, waardoor overlap in de telling kan voorkomen. In domein G zijn geen aanvragen ingediend, en in domein H zijn geen afgewezen aanvragen. In de gehonoreerde aanvragen komen in elk domein post-mbo-, post-hbo- en post-wo-opleidingen voor, waarvan het post-mbo minder vertegenwoordigd is.

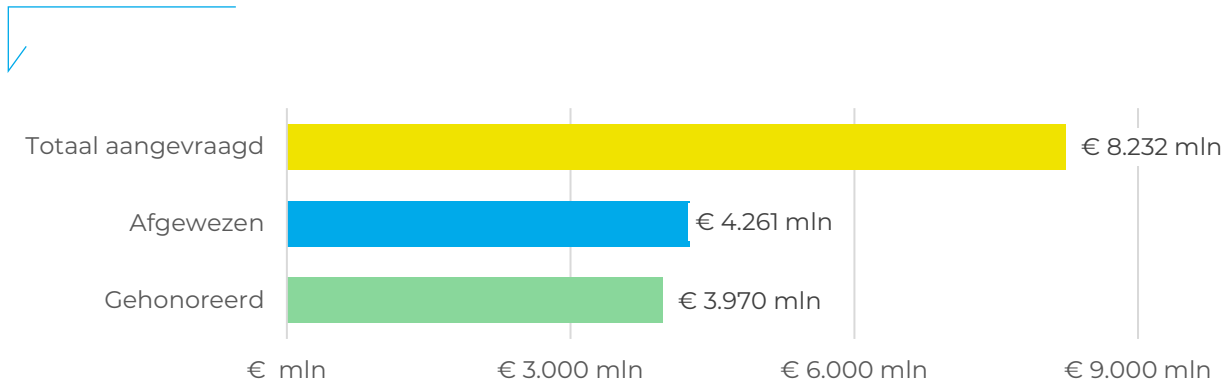
Figuur 11. Per domein de verdeling van opleidingsniveaus binnen de domeinen van de 4DMap, uitgesplitst naar gehonoreerde en afgewezen aanvragen. Hon = gehonoreerd, Afw = afgewezen. De aantallen in dit figuur komen niet overeen met het aantal aanvragen; één aanvraag kan meerdere domeinen of opleidingsniveaus omvatten.

2.2.6. Budget en cofinanciering

Figuur 12 toont het totaal aangevraagde budget in de fase van de uitgewerkte aanvraag, evenals de totale bedragen voor gehonoreerde en afgewezen aanvragen.

Tijdens de projectideefase werd in totaal 12,55 miljoen euro aangevraagd. In deze fase werd nog geen gedetailleerde begroting gevraagd, maar gaven aanvragers wel een indicatie van het beoogde budget.

In de fase van de uitgewerkte aanvraag dienden aanvragers vervolgens een gespecificeerde begroting in, waarbij 8,23 miljoen euro werd aangevraagd. In totaal was er 6,50 miljoen euro beschikbaar voor deze ronde, waarvan 3,97 miljoen euro is besteed aan de gehonoreerde projecten. Het resterende budget zal worden ingezet in de volgende subsidieronde.

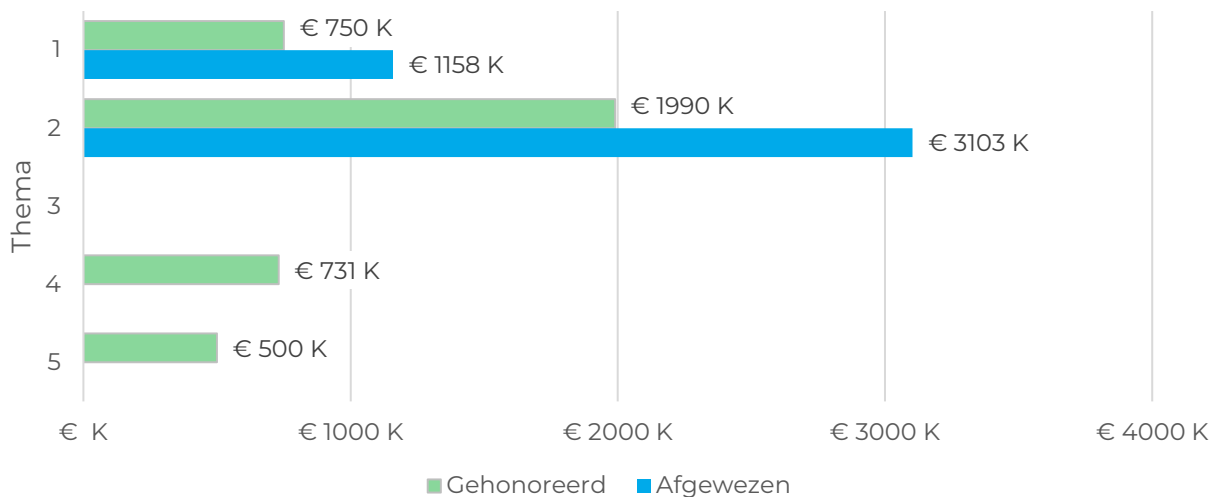

Figuur 12. Totaalbudget projecten uitgewerkte aanvraag fase, uitgesplitst naar afgewezen en gehonoreerde aanvragen.

In deze ronde was cofinanciering niet verplicht. Cofinanciering kan in cash, in kind of een combinatie van beide zijn. Deze worden toegezegd bij uitgewerkte aanvragen middels een Letter of Commitment. Binnen alle de gehonoreerde aanvragen was een toezegging van 327 duizend euro.

2.2.7. Budget per thema

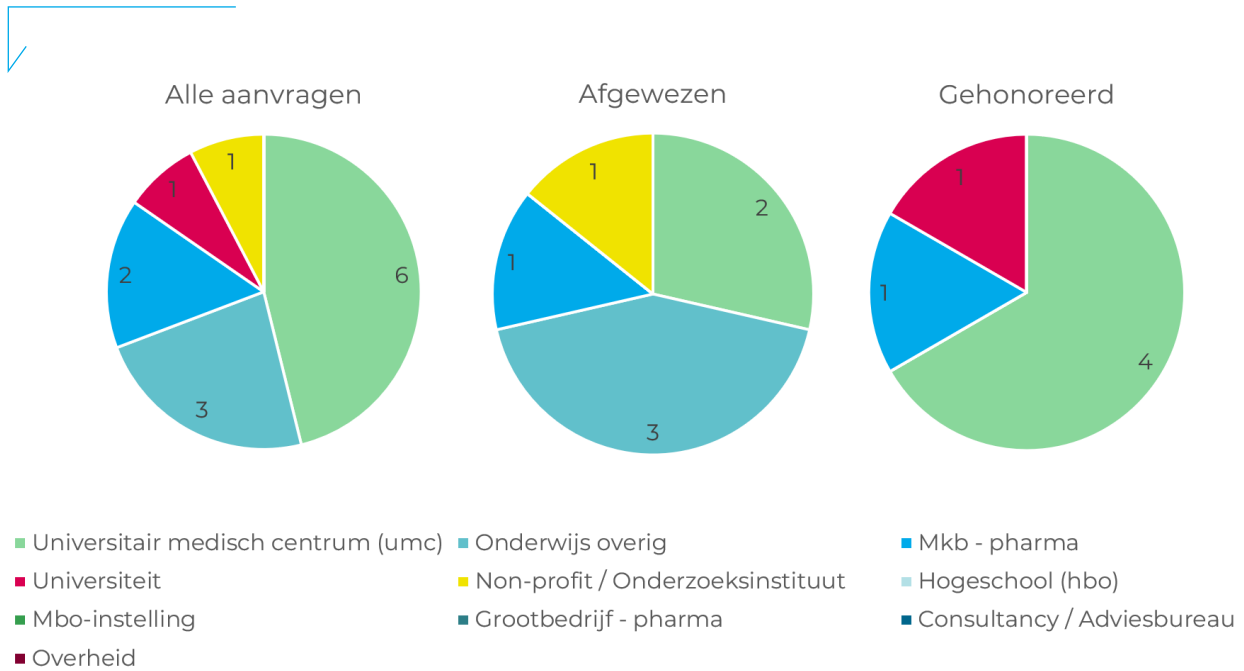
Figuur 13 toont het aangevraagde budget per thema. Per thema wordt onderscheid gemaakt tussen het budget van gehonoreerde en afgewezen aanvragen. Opvallend is dat binnen thema 3 geen uitgewerkte aanvraag is ingediend. In zowel thema 4 als thema 5 is 1 aanvraag ingediend en beide aanvragen zijn gehonoreerd. Binnen thema's 1 en 2 zijn meerdere aanvragen ingediend.

Figuur 13. Aangevraagd budget per thema, uitgesplitst naar afgewezen en gehonoreerde aanvragen.

2.2.8. Type hoofdaanvragers (organisaties)

Figuur 14 toont de typen organisaties van hoofdaanvragers. Uit de figuur blijkt dat een groot deel van de hoofdaanvragende organisaties universitaire medische centra (umc) zijn. Ook bij de gehonoreerde projecten zijn een groot deel van de hoofdaanvragers verbonden aan een umc.

Figuur 14. Type organisaties van hoofdaanvragers uitgesplitst naar afgewezen en gehonoreerde aanvragen.

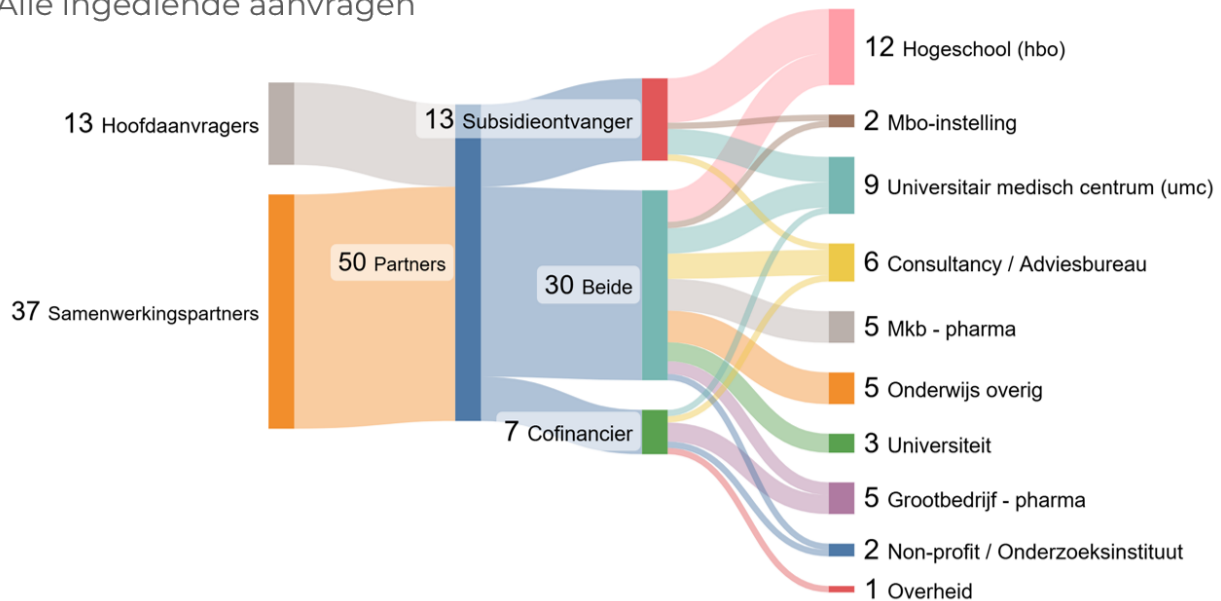
2.2.9. Type partners en financieringsvormen

Figuur 15 en Figuur 16 tonen de verschillende typen partners samen met de verschillende financieringsvormen. Partners zijn gedefinieerd als partners die worden genoemd op de begroting met een bijdrage. Andere vormen van bijdragen zijn buiten beschouwing gelaten vanwege gebrek aan eenduidigheid tussen aanvragen.

Links in Figuur 15 worden 50 partners weergegeven die worden genoemd in de subsidieaanvragen: 13 hoofdaanvragers en 37 genoemde samenwerkingspartners. Vervolgens wordt er onderscheid gemaakt tussen partners die alleen subsidie wensen te ontvangen (subsidie ontvanger), alleen cofinanciering leveren (cofinancier) of zowel subsidie wensen te ontvangen als cofinanciering leveren (beide). Rechts in het figuur is te zien welke typen organisaties de partners vertegenwoordigen. De grootste groep bij alle ingediende aanvragen bestaat uit partners die zowel subsidie ontvangen als zelf budget inbrengen. In deze aanvragen worden 31 onderwijs-gerelateerde partners genoemd, waarbij mbo-instellingen in de minderheid zijn, en 19 partners vanuit de industrie of elders.

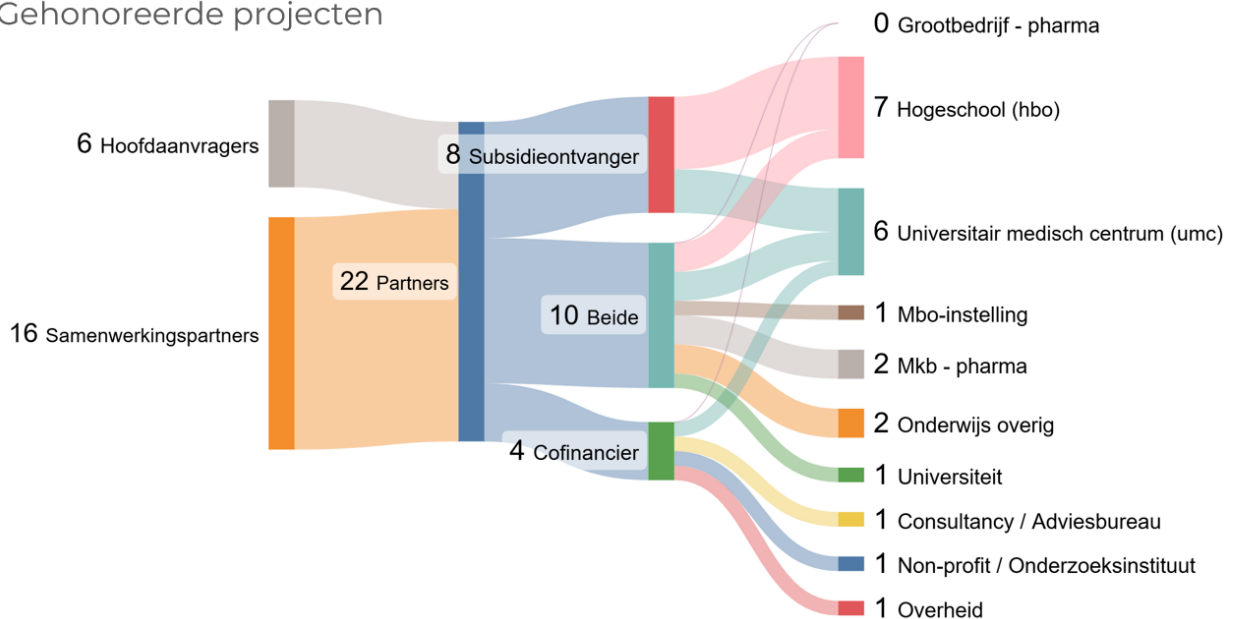
Figuur 16 toont de verschillende typen partners binnen de gehonoreerde projecten. Ook hier wordt onderscheid gemaakt tussen partners die subsidie ontvangen, cofinancier of beide zijn. Net als Figuur 15 (alle ingediende aanvragen) bestaat de grootste groep uit partners die zowel subsidie ontvangen als zelf budget inbrengen. Rechts in het figuur is weergegeven welke typen organisaties deze partners vertegenwoordigen, wat inzicht geeft in de samenstelling van de consortia binnen de gehonoreerde projecten.

Alle ingediende aanvragen

Figuur 15. Type partners in de uitgewerkte aanvragen, zowel gehonoreerd als afgewezen. De cijfers geven het aantal partners binnen elke categorie weer. (Gemaakt in SankeyMATIC.com)

Gehonoreerde projecten

Figuur 16. Type partners in de gehonoreerde aanvragen. De cijfers geven het aantal partners binnen elke categorie weer. (Gemaakt in SankeyMATIC.com)

In de gehonoreerde projecten worden 17 onderwijs-gerelateerde partners genoemd, waarbij mbo-instellingen in de minderheid zijn (1 partner), en 5 partners vanuit de industrie of elders. Belangrijk om te benoemen is dat partners hier zijn gedefinieerd als partners die worden genoemd op de begroting met een bijdrage. Andere vormen van bijdragen zijn buiten beschouwing gelaten vanwege gebrek aan eenduidigheid tussen aanvragen.

3. Verbeterpunten in het subsidieproces

In dit hoofdstuk worden onderdelen van het subsidieproces beschreven vanuit het perspectief van ZonMw. De focus ligt op aandachtspunten en verbeterkansen in het proces en geeft verbeteringen en suggesties voor een toekomstige subsidieronde. Ook wordt er kort gereflecteerd op punten uit het evaluatie­rapport van de subsidieronde HCG 2023-1.

3.1. Voorbereidingen, subsidieoproep en uitwerken projectidee

In de subsidieoproep is bepaald dat het totale bedrag van de uitgewerkte aanvraag niet meer dan 15% mag afwijken van het bedrag van het projectidee. ZonMw heeft verschillende signalen ontvangen dat 15% een beperkte marge is voor het bepalen van de begroting. ZonMw erkent dat de geschatte kosten tijdens het projectidee nog kunnen wijzigen in de uitgewerkte aanvraag en dat 15% daarin een beperkte marge is. Tegelijkertijd zorgt deze marge ook voor een weloverwogen aangevraagd bedrag als uitwerking van een plan, en zorgt het ervoor dat ZonMw het proces beter kan inrichten. ZonMw neemt voor de volgende oproep in overweging om het afwijkingpercentage te verhogen en/of het percentage enkel toe te passen op het aangevraagd subsidiebedrag, niet de totale kosten (inclusief eigen bijdrage).

Naar aanleiding van het evaluatierapport van de vorige HCG subsidieronde is voorgesteld om een vraag-antwoord pagina in te richten op de website met de veelvoorkomende vragen. Voor deze subsidieronde heeft ZonMw een uitgebreide Q&A-pagina ingericht met verschillende vragen. Uit het websiteverkeer is te zien dat de Q&A-pagina regelmatig werd bezocht. Ondanks het grotere aantal aanvragers voor deze ronde zijn er minder vragen binnengekomen. Daaruit concludeert ZonMw dat de Q&A pagina een positieve bijdrage heeft geleverd aan de verduidelijking richting aanvragers en zal deze de volgende ronde opnieuw inzetten.

In het vorige evaluatierapport is ook benoemd dat een informatiebijeenkomst, waarin ZonMw de kaders van de oproep en het proces toelicht, een meerwaarde zou zijn voor aanvragers. Een week na openen van de oproep is er een online informatiebijeenkomst georganiseerd. ZonMw is tevreden over de informatiebijeenkomst en zal deze de volgende ronde wederom organiseren. Om beter in te spelen op uiteenlopende vragen, zoekt ZonMw manieren om deze bijeenkomsten interactiever te maken, bijvoorbeeld door vooraf ingestuurde vragen te behandelen.

Daarnaast signaleert ZonMw dat de informatiebijeenkomst relatief vroeg in het proces plaatsvindt, wanneer potentiële aanvragers mogelijk nog niet op de hoogte zijn van de oproep. ZonMw verkent of er behoefte bestaat aan een tweede informatiebijeenkomst of aan andere mogelijkheden om vragen te stellen, zoals een telefonisch spreekuur.

PharmaNL heeft 3 bijeenkomsten georganiseerd, de Connection Days, om potentiële aanvragers met elkaar in contact te brengen en het netwerk van PharmaNL te versterken. Tijdens het proces heeft ZonMw verschillende vragen ontvangen over het verbinden van aanvragers met potentiële partners. In die instanties heeft ZonMw deze aanvrager doorverwezen naar PharmaNL en naar de Connection Days. Voor de volgende subsidieronde heeft ZonMw de wens om tijdens deze bijeenkomsten een toelichting te

verzorgen over de subsidieoproep. Tijdens de Connection Days voor de subsidieronde Shared Development Infrastructure2025 heeft ZonMw de subsidieoproep toegelicht.

In de vragen die tijdens de aanvraagperiode aan het programmasecretariaat zijn gesteld, signaleerde ZonMw dat een deel betrekking had op onderwerpen die reeds in de subsidieoproep waren toegelicht. ZonMw benadrukt dat de subsidieoproep leidend is. Voor toekomstige oproepen zal ZonMw op de website en in de Q&A-pagina gerichter verwijzen naar relevante paragrafen in de oproep. Daarnaast wordt bekeken hoe informatie beter kan worden afgestemd om duplicatie of onduidelijkheid te voorkomen.

Naast bovengenoemde evaluatiepunten, heeft ZonMw n.a.v. het vorige evaluatierapport nog een aantal wijzigingen doorgevoerd. ZonMw zal dezelfde richtlijnen aanhouden in de volgende ronde.

- De tijdslijnen voor het uitwerken van de aanvraag zijn verlengd naar 8-10 weken. Ook liepen de fases van de subsidierondes van HCG en SDI niet tegelijk.
- Er is een vooraankondiging gepubliceerd voor het openen van de subsidieoproep, ruim een maand van tevoren.
- In de oproeptekst is een duidelijk overzicht opgenomen van de praktische voorwaarden voor indiening, bijvoorbeeld over de (verplichte) bijlages.
- ZonMw heeft ruimte in het aanvraagformulier opgenomen waarin aanvragers kunnen uitweiden over de inhoudelijke invulling van het voorgestelde onderwijs. Ook was er ruimte voor een onderbouwing van de opgevoerde kosten ten opzichte van de voorgestelde projectactiviteiten.

3.2. Uitwerken subsidieaanvraag

ZonMw heeft diverse vragen over de bijlage 'Letter of Commitment' ontvangen en heeft geconstateerd dat bij meerdere aanvragen onjuistheden in de ingediende bijlagen waren. ZonMw concludeert dat er onduidelijkheden bestaan over de richtlijnen voor de 'Letter of Commitment' en de wijze waarop cofinanciering in de begroting moet worden opgenomen. Bij de volgende subsidieronde zal ZonMw de richtlijnen hiervoor nader verduidelijken en toelichten tijdens bijeenkomsten.

ZonMw heeft tijdens het proces verschillende signalen ontvangen dat steunbrieven of 'Letters of Intent' waardevol kunnen zijn om te laten zien dat betrokken partijen het initiatief ondersteunen. Deze bijlage was geen onderdeel van in deze subsidieoproep en kon daarom niet worden meegenomen in de beoordeling. Bij het vaststellen van de indieningsrichtlijnen weegt ZonMw mee dat de belasting voor beoordelaars beperkt moet blijven en dossiers niet onnodig omvangrijk mogen worden. Voor de volgende ronde onderzoekt ZonMw een mogelijke manier om steunbrieven, of een vergelijkbaar document, wel als bijlage te kunnen accepteren.

3.3. Referentenproces

Binnen deze ronde is wederom gekozen om subsidieaanvragen door Nederlandse referenten te laten beoordelen. In de context van het PharmaNL Human Capital Growth programma zijn Nederlandse

referenten passender dan internationale referenten, omdat het programma zich richt op het ontwikkelen van een farmaceutisch opleidingsaanbod in Nederland, aansluitend op het huidige opleidingsaanbod op post-mbo, -hbo en -academisch niveau.

Vanuit ZonMw zijn in totaal 161 personen benaderd met het verzoek om als referent een subsidieaanvraag te beoordelen. 28 van hen stemden in (ongeveer 1 op de 5). Daarnaast reageerden 51 personen negatief en 79 reageerden helemaal niet, wat neerkomt op een responscijfer van 1 op de 2. De belangrijkste reden voor negatieve reactie was tijdgebrek.

ZonMw streeft daarnaast naar een evenwichtige samenstelling van de referentenpanels. Naar aanleiding van de vorige subsidieronde is extra aandacht besteed aan een goede vertegenwoordiging vanuit de private sector. Echter, blijft het in de praktijk uitdagend om referenten uit deze sector te betrekken. Referenten uit de farmaceutische industrie, farmaceutische consultancy en bedrijfsontwikkeling brachten zowel inhoudelijke expertise als een zakelijk perspectief in. Vanuit onderwijsinstellingen waren referenten betrokken met inhoudelijke expertise op het gebied van farmaceutisch onderwijs of onderzoek. Er is uiteindelijk een evenwichtige verhouding gevonden voor de gecombineerde inhoudelijke en zakelijke beoordelingen tussen het onderwijsveld en de private farmaceutische sector. Daarnaast beoordeelden een aantal onderwijsprofessionals de aanvragen primair vanuit een onderwijskundige invalshoek.

ZonMw merkt dat referenten uit de private sector minder goed te bereiken zijn, gezien de lage respons. Bovendien hebben ze aangegeven geen tijd te hebben, of geen beoordelingen uit te voeren zonder vergoeding. Voor de toekomstige ronde zal ZonMw extra aandacht blijven geven aan referenten uit de private sector, zodat de aanvragen vanuit een breed perspectief worden beoordeeld.

3.4. Schriftelijk wederhoor

Naar aanleiding van het vorige evaluatierapport heeft ZonMw de richtlijnen voor het schrijven van het wederhoor verduidelijkt. Er is een maximum aantal pagina's vastgesteld en er is een instructie voor de indeling gegeven. Alle ingediende wederhoren voldeden aan deze voorwaarden. Bij het opstellen van de richtlijnen weegt ZonMw zowel de wensen van aanvragers als de belasting voor de commissieleden mee: aanvragers krijgen de mogelijkheid om adequaat te reageren op referentencommentaren, terwijl commissieleden worden ontlast van uitgebreide dossiers. Ook in toekomstige rondes blijven beide overwegingen leidend bij het bepalen van de richtlijnen.

3.5. Commissiebeoordeling en besluitvergadering

ZonMw heeft signaleerd dat de tijdsbelasting per aanvraag door commissieleden als hoog wordt ervaren. ZonMw weegt kritisch af welke informatie essentieel is voor de subsidieaanvraag en beoordeling, waarbij zij rekening houdt met de wensen van zowel aanvragers als commissieleden.

In deze uitgewerkte aanvraagfase zijn 13 aanvragen ingediend en over 2 dagen besproken tijdens de beoordelingsvergadering. Voor deze opzet is gekozen om voldoende tijd te kunnen nemen voor een zorgvuldige bespreking en beoordeling van elke aanvraag. ZonMw constateert dat de beschikbare tijd per aanvraag passend was en dat de commissie geen tijdsdruk ervaarde.

ZonMw heeft erop gelet dat aanvragers die bij meerdere aanvragen betrokken waren, op aansluitende momenten werden ingepland voor het interview. Ruim voorafgaand aan de vergadering is de beschikbaarheid van alle aanvragers geïnventariseerd om tot een uitvoerbare agenda te komen.

Voor een volgende ronde geldt dat, indien er meer aanvragen worden ingediend, de agenda en de beschikbare tijd per aanvraag opnieuw moeten worden bepaald om de werkwijze passend en werkbaar te houden.

4. Aandachtspunten van de beoordelingscommissie

ZonMw heeft de commissieleden ruimte gegeven om aandachtspunten en verbeterkansen terug te geven over de subsidieronde en beoordelingsproces. ZonMw neemt deze aandachtspunten mee als input voor een toekomstige subsidieoproep.

Thema's investeringsagenda

In deze ronde konden aanvragers een aanvraag indienen in 1 van 5 thema's uit de investeringsagenda. De commissie beoordeelt of de aanvragen voldoende passend zijn binnen het thema. De commissie signaleert dat veel van de ingediende aanvragen goed aansloten bij de thema's van de investeringsagenda.

Oordeel besluitvergadering

Tijdens de besluitvergadering heeft de commissie de ingediende aanvragen geprioriteerd en een advies uitgebracht over het honoreren of afwijzen van aanvragen. 6 van de 13 aanvragen zijn gehonoreerd, 7 aanvragen zijn afgewezen. De afgewezen aanvragen zijn hoofdzakelijk afgewezen op basis van kwaliteit. De beoordelingscommissie was van oordeel dat voor meerdere aanvragen het plan van aanpak inhoudelijk onvoldoende was uitgewerkt, de expertise van onderwijsinstellingen onvoldoende geborgd was en/of de aanvraag onvoldoende aansloot op de kwaliteitseisen van het onderwijs.

Op basis van de investeringsagenda konden voor deze subsidieronde bonuspunten worden toegekend voor soft skills, Artificial Intelligence (AI) en/of regulatory knowledge and innovation. De toekenning van bonuspunten heeft in deze ronde geen invloed gehad op de beoordeling en prioritering van de aanvragen. De commissie oordeelt dat zonder duidelijke voorwaarden voor het toekennen van bonuspunten de beoordeling subjectief is. De commissie adviseert om voor een volgende subsidieronde geen bonuspunten toe te voegen aan het beoordelingsproces.

Onderwijskundige kwaliteit

De onderwijskundige kwaliteit wordt door de commissie benoemd als een belangrijk aandachtspunt voor de toekomstige ronde. Zij adviseert om met de inrichting van het subsidieproces te borgen hoe de kwaliteit van de aanvragen op onderwijskundig gebied aan de voorkant verbeterd kunnen worden of eerder in het subsidieproces getoetst. Een betere borging van onderwijskundige expertise in de projectgroep zou daaraan bij kunnen dragen.

Samenwerking tussen regio's

De commissie signaleert dat projectvoorstellen hoofdzakelijk nog gericht waren op het versterken van het aanbod in eigen regio en met (deels)bekende samenwerkingspartners. Volgens de commissie zijn er kansen om de samenwerking breder te trekken om de impact van PharmaNL voor heel Nederland te vergroten. De commissie ziet een mogelijkheid om de landelijke dekking te versterken, door te stimuleren dat de hoofdaanvrager partijen betreft buiten de eigen regio's.

Opleidingsniveaus en samenwerking onderwijsinstellingen

Het merendeel van de aanvragen waren gericht op post-hbo en postacademisch niveau. Het opnemen van een minimaal opleidingsniveau aan de investeringsagenda heeft hier waarschijnlijk aan bijgedragen en kan beperkingen opleveren wanneer dit niet aansluit bij de samenstelling van de beroepsgroep en/of opleidingsbehoefte op de werkvloer. De commissie adviseert om in de volgende investeringsagenda geen minimale voorwaarde voor het opleidingsniveau te formuleren. Een signalering van een onderwijsbehoefte op basis van de gap-analyse kan wel als indicatie meegegeven worden.

Voor aanvragen waarbij de opleiding wel gericht is op post-mbo niveau, waren mbo-onderwijsinstellingen niet altijd actief betrokken bij het opzetten van het onderwijs. Dit punt raakt breder aan het belang van een goede aansluiting op het bestaande onderwijsveld. Voor die aansluiting stelt de commissie dat structurele betrokkenheid van relevante onderwijsinstellingen van belang is, waaronder mbo-instellingen, maar ook andere onderwijsaanbieders. De commissie adviseert daarom voor de volgende subsidieronde te onderzoeken hoe betrokkenheid van relevante onderwijsinstellingen, inclusief mbo-onderwijsinstellingen en practoraten, beter gestimuleerd en ondersteund kan worden vanuit zowel ZonMw en PharmaNL.

Budget

De commissie heeft een aantal aanbevelingen met betrekking tot de beschikbare budgetten per subsidieaanvraag. Om samenwerking te stimuleren ziet de commissie mogelijkheden wanneer er een subsidiebedrag per deelnemende partij beschikbaar zou worden gesteld in plaats van een maximaal bedrag per aanvraag. Dit kan een gelijkwaardige samenwerking tussen verschillende partijen en bevorderen. Aanvullend ziet de commissie ook het belang om een deel van het budget beschikbaar te houden voor kleinere aanvragen.

Monitoring

Bij de gehonoreerde projecten ziet de commissie graag verbinding tussen projecten met aansluitende thematiek. Er wordt gedacht aan een bijeenkomst voor projectleiders om praktijkverhalen uit te wisselen. Ze ziet kansen voor PharmaNL en ZonMw om hier initiatieven voor te organiseren.

5. Samenvatting en acties

Deze evaluatie is opgezet met als doel verbeterpunten te identificeren en aanbevelingen te formuleren voor een volgende subsidieronde. Het eerste hoofdstuk beschrijft een kwantitatieve analyse van alle aanvragen, waar de data als input kan worden gebruikt voor het opstellen van een nieuwe investeringsagenda van PharmaNL. Het tweede en derde hoofdstuk beschrijven aandachtspunten van het subsidieproces, vanuit ZonMw en vanuit de beoordelingscommissie. Hieronder staat puntsgewijs beschreven welke aanbevelingen door ZonMw worden meegenomen voor toekomstige subsidieronde op basis van de informatie die is opgehaald in dit rapport.

Voorlichting en vragen:

- Beter faciliteren van het stellen van vragen door aanvragers, met als mogelijke opties: behouden van een Q&A-pagina, een telefonisch spreekuur, het vooraf insturen van vragen voor een informatiebijeenkomst, een tweede informatiebijeenkomst en een presentatie tijdens de Connection Days.
- Bij beantwoording van vragen consequent verwijzen naar specifieke passages in de subsidieoproep en het voorkomen van dubbele of onduidelijke informatie
- Behouden van de vooraankondiging van de subsidieoproep.

Subsidieoproep:

- Onderzoeken van de mogelijkheid tot uitbreiding van het afwijkingspercentage van het aangevraagde subsidiebedrag.
- Behouden van een duidelijk en overzichtelijk kader met praktische voorwaarden voor indiening.
- Verduidelijken van de richtlijnen voor de Letter of Commitment.
- Onderzoeken van de mogelijkheid om steunbrieven toe te staan.

Referentenproces en wederhoor

- Blijven sturen op een evenwichtige verhouding van referenten uit de private en publieke sector.
- Behouden van duidelijke richtlijnen voor het opstellen van het wederhoor

Commissiebeoordeling en vergadering

- Maken van een expliciete afweging over de maximale lengte van aanvragen